

**Цикалюк Анна Романівна,
Гаврушенко Оксана Сергіївна**

студентки 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Актуальним напрямком екологічної політики сьогодення є забезпечення екологічної безпеки довкілля та людини. Ці проблеми традиційно перебувають серед пріоритетних напрямів державно-правового регулювання. Національна екологічна політика спрямована на досягнення стратегічних цілей: збереження природних об'єктів і комплексів, екосистем, підтримання їх цілісності й життєзабезпечувальних функцій, сталого розвитку суспільства, підвищення якості навколишнього природного середовища й життя, покращення здоров'я населення й демографічної ситуації, забезпечення екологічної безпеки держави [4, с. 183].

Визначення екологічної безпеки сформульовано у ст. 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [2] як стану довкілля, за якого забезпечується запобігання погіршенню екологічної обстановки та виникненню небезпеки для здоров'я людей. Також у науковій літературі визначають екологічну безпеку через формулювання її ознак: 1) екологічна безпека — об'єкт екологічного права, складова національної безпеки; 2) забезпечується системою державно-правових та соціальних заходів; 3) спрямована на екологічно небезпечну діяльність; 4) суть — у запобіганні виникненню екологічного ризику. Центральною категорією екологічної безпеки є поняття екологічного ризик як вірогідність навмисних або випадкових, поступових та катастрофічних антропогенних змін існуючих природних об'єктів, факторів та екологічних ресурсів [3, с. 290; 5, с. 252].

Зазначимо, що проблема суб'єктів екологічної безпеки врегульована в діючих нормативно-правових актах в Україні, серед них зокрема Конституція України, Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про основи національної безпеки України», «Про об'єкти підвищеної небезпеки», Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року та ін.

Екологічна безпека може розглядатися в двох рівнях. З одного боку, як суб'єктивна категорія, а саме, у процесі реалізації суб'єктивного права громадян на екологічну безпеку шляхом регулятивного та охоронного методів. З іншого, як об'єктивно існуюча система правового забезпечення екологічної безпеки, за допомогою якої регламентується екологічно небезпечна діяльність, режим використання природних ресурсів, охорона довкілля, попередження погіршення екологічного стану та виникнення небезпеки для природних об'єктів і населення [4, с. 184].

Важливим видається питання суб'єктного складу екологічної політики. Зокрема, одні вчені пишуть, що суб'єктами екологічної безпеки є індивідуум, суспільство, біосфера, держава [5]. Суб'єктами забезпечення екологічної безпеки є: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада Національної безпеки і оборони України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, Національний банк України, суди загальної юрисдикції, прокуратура України, місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування, Збройні Сили України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України та інші військові формування, утворені відповідно до законів України, громадяни України, об'єднання громадян [3, с. 294].

Для регулювання екологічної безпеки, координації діяльності його учасників в Україні створена та функціонує система органів влади та державного управління, серед яких варто виділити органи загальної та спеціальної юрисдикції. До органів загальної юрисдикції належать Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада і Рада міністрів Автономної Республіки Крим, державні адміністрації регіонів, органи місцевого самоврядування та їх виконавчі органи. Органами спеціальної компетенції є Міністерство екології та природних ресурсів України, Міністерство охорони здоров'я України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Державна служба з питань геодезії, картографії та кадастру, Державне агентство водних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство України з управління зоною відчуження, громадські об'єднання та організації в галузі охорони навколишнього природного середовища інші державні органи [4, с. 184].

Найбільш значущі за юридичною силою обсягом повноваження щодо управління екологічною безпекою в державі належать Президенту України [3, с. 295]. Акти Президента відіграють провідну роль у правовому регулюванні екологічної безпеки в Україні. Президент очолює Раду національної безпеки і оборони України, яка координує і контролює діяльність державних органів у сфері оборони і національної безпеки, а обов'язковою складовою частиною останньої є екологічна безпека суспільства [4, с. 185].

Верховна Рада України є єдиним представницьким органом державної влади, який є законодавчою владою. Відповідно до Основного закону (ст. 85) [1], до повноважень Верховної Ради України у сфері екології відносяться ті, що безпосередньо впливають на регулювання екологічної безпеки: прийняття, зміна та скасування законів, що стосуються екологічної безпеки суб'єктів господарювання, використання природних ресурсів, затвердження загальнодержавних програм охорони довкілля, встановлення системи оподаткування, оголошення окремих місцевостей зонами надзвичайної екологічної ситуації, встановлення норм антимонопольного регулювання, визначення правового режиму власності, засад внутрішньої і зовнішньої політики [4, с. 186].

Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади має управлінські повноваження у галузі охорони навколишнього природного середовища, визначені нормами Конституції України [1]. Зокрема, Кабінет Міністрів України здійснює реалізацію визначеної Верховною Радою України екологічної політики; забезпечує розробку державних цільових, міждержавних екологічних програм; координує діяльність центральних органів виконавчої влади, інших установ та організацій України з питань екологічної безпеки; встановлює порядок розробки та затвердження екологічних нормативів, лімітів використання природних ресурсів, скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів тощо. Кабінет Міністрів України може здійснювати й інші повноваження, відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та інших законів України [2; 4, с. 185].

Отже, питання визначення суб'єктного складу екологічної безпеки залишається актуальним. На сьогодні поки не вироблено єдиного підходу щодо визначення суб'єктів екологічної безпеки. Так, з одного боку, суб'єктами екологічної безпеки вважають індивідуум, суспільство, біосфера, держава, з іншого такими суб'єктами є: Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Рада Національної безпеки і оборони України, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — С. 141.
2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. - №41. - Ст. 546
3. Екологічне право України в запитаннях та відповідях : навч. посіб. / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, Г. В. Анісімова, А. К. Соколова. — Х. : Одиссей, 2008. — 480 с.
4. Минюк О.Ю. Система суб'єктів державного управління у галузі екологічної безпеки / О.Ю.Минюк, Д.І. Минюк // Порівняльно-аналітичне право. — 2014. — №2. — С. 182-188.
5. Романко С. М.Екологічна безпека довкілля та людини: поняття, критерії та окремі превентивні заходи забезпечення / С. М. Романко // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. — 2014. — Вип. 34. — С. 251-260

Ключові слова: довкілля; екологічна безпека; суб'єктний склад; органи державної влади; повноваження.

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент Чумаченко І. Є.*